

ÍNDIX

1. INTRODUCCIÓ
2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA
3. CONTEXT HISTÒRIC
4. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS
5. MOTIU DE LA INTERVENCIÓ I METODOLOGIA
6. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS
7. REPERTORI ESTRATIGRÀFIC
8. CONCLUSIONS
9. BIBLIOGRAFIA

ANNEX

DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

PLANIMETRIA

INVENTARI DELS MATERIALS

1.INTRODUCCIÓ

Amb motiu de les obres d'arranjament per tal de col·locar dos punts de llum previstes per FOMENT de CIUTAT VELLA i portades a terme per l'empresa constructora COPISA a la Plaça Sant Miquel de Barcelona, i donat que aquest indret s'inclou en una zona d'interès arqueològic i d'alt valor històric es va perdre la decisió d'efectuar una intervenció arqueològica preventiva simultàniament a la realització de les obres. Aquest control arqueològic va ser encarregat a l'empresa ATICS SL, sota la direcció tècnica de l'arqueòloga Eva Orri Terrado, amb la supervisió del Servei d'Arqueologia del Museu d'Història de la Ciutat de l'Ajuntament de Barcelona, amb el propòsit de descobrir i documentar les possibles restes conservades.

Aquesta actuació urbanística, que preveia la realització de dues cates al paviment de la plaça, es va dur a terme entre el dia 20 i 21 del mes de febrer del 2002.

2. SITUACIÓ GEOGRÀFICA

La present intervenció arqueològica s'ubica a la Plaça Sant Miquel, en el Barri Gòtic de Barcelona.

El terme municipal que envolta la ciutat de Barcelona, s'estén a la costa de la mar Mediterrània en una plana d'uns 5km. d'amplada limitada al NW per la serra de Collserola, on hi ha el Tibidabo (542 m.), la serralada de Sant Mateu a llevant i el massís del Garraf a ponent, entre els sectors deltaics del Llobregat i del Besòs.

En aquesta plana, quasi completament urbanitzada avui, es destaquen unes zones clarament diversificades.

El nucli antic, que correspon a la primitiva ciutat romana, damunt el Mont Taber (15m), proper a la mar, dominat al Sud pel gran promontori de Montjuïc (173m), i que amb els seus ravals més pròxims fou tot Barcelona fins a mitjans del segle XIX. Una sèrie de petits nuclis de poblament més densos, antics pobles forans creats a l'entorn de la ciutat. I una àmplia zona quadriculada, de carrers amples, planificada a la segona meitat del segle XIX (l'Eixample del Pla Cerdà), quan caigueren les muralles, que representà la unió entre la Barcelona Vella i els municipis del Pla.

El sector que ens ocupa és el de la Barcelona antiga, situada dintre de les muralles desaparegudes totalment al 1860, moment en que s'aprovà, almenys teòricament el Pla Cerdà. Aquest sector s'entén entre la Plaça de Catalunya al NW i la mar al SE, entre les rondes i el Paral·lel al SW i el Parc de la Ciutadella i l'inici del Passeig de Sant Joan al NE. Aquest àmbit prou ampli podem subdividir-lo de terra a mar en tres sectors amb uns tall verticals marcats per la Rambla i la moderna Via Laietana, oberta sobre la vall solcada antigament per la Riera de Sant Joan, de Jonqueres o Merdençà. En cadascun d'aquests sectors encara es poden considerar uns àmbits o barriades entorn d'antics monuments o centres històrics.

El sector que ens ocupa s'ubica dins el nucli primitiu romà del Mont Taber, en el sector central, que constitueix l'anomenat Barri Gòtic o de la Catedral, entre la Plaça Nova i l'avinguda de la Catedral i el Carrer Ample.

3.CONTEXT HISTÒRIC

El centre vital i administratiu de Barcelona continua, en bona part., encara entorn de la Plaça de Sant Jaume, emmarcada pel Palau de la Generalitat i la Casa de la Ciutat, els màxims exponents del poder civil, i ben a prop de la Catedral i del Palau del Bisbe, els centres ciutadans en l'aspecte religiós. Aquest centre s'ha anat expandint cap al Passeig de Gràcia i la Plaça de Catalunya, tan pel que fa a les activitats comercials com a les financeres. En el mateix sector radiquen l'antic Palau Reial i el Palau del Lloctinent a la Plaça del Rei, ara seu de l'Arxiu de la Corona d'Aragó, com també dues de les parròquies més antigues: la de Sant Just i la de Sant Jaume.

Aquest punt coincideix amb l'antic Mons Taber, on cap a la fi del segle I a.C. sota, la protecció de Juli Cèsar i d'August, es fundà la *Colonia Iulia Augusta Paterna Faventia Barcino*. Aquesta colònia romana, saquejada per les incursions de les hordes alamanes vers el 260, fou envoltada (segles III-IV) per una sòlida muralla que, refeta en època medieval, marcà durant segles l'àmbit de la ciutat alt-medieval.

La colònia romana de Barcino tenia com a centre vital, segons el costum romà, dos eixos vitals, els clàssics *cardo maximus* i *decumanus*, que poden encara veure's entre l'actual estructura ciutadana. Prop del punt de confluència d'aquests dos eixos mestres de la ciutat, a tocar del *forum* (la Plaça de Sant Jaume), hi havia el temple romà, dit Temple d'August, ben a la vora del punt central del Mons Taber.

Les muralles romanes foren refetes a partir de la fi del segle III aprofitant trossos d'edificis, de monuments, de tombes i fins i tot d'estàtues de l'obra destruïda pels bàrbars almans. Avui dia és visible una bona part del seu traçat i se sap la ubicació de la part destruïda o amagada dintre construccions tardanes, perquè foren aprofitades i completades amb noves construccions en època medieval.

La ciutat baix-romana i del període de les dominacions visigòtica i islàmica va continuar dintre del recinte de les muralles romanes i d'elles només es conserven alguns elements com capitells d'època visigòtica, part d'una necròpolis del mateix període i la basílica paleocristiana del segle IV.

Els principals monuments que ara es troben a l'àmbit de la primitiva ciutat romana són de data posterior al segle XII o en tot cas guarden elements anteriors integrats en les edificacions gòtiques que els van succeir o se'ls van sobreposar.

Al segle XII es dona un moment de puixança de la ciutat de Barcelona que tindria la seva continuïtat en els segles XIII i XIV. Es reactiva l'activitat comercial i artesana i es produeix un creixement urbà que tindrà el seu punt àlgid en els segles XV i XVI.. L'església de Sant Miquel, enderrocada en part. l'any 1145, és reconstruïda en aquest moment pel compte Ramon Berenguer.

Altres edificis són construït o restaurats durant aquests segles. És el cas del Palau Reial Major remodelat i restaurat en successives fases durant els segles XIII i XIV fins que al segle XVI es va aixecar la torre del rei Martí.

El Palau del Lloctinent, edifici renaixentista construït a partir del 1549.

La Catedral i el Palau del Bisbe, juntament amb les cases dels canonges, la Casa de l'Ardiaca i la Pia Almoina, formen un segon grup d'edificacions vinculades al centre episcopal documentat a Barcelona des de mitjans del segle IV.

El Palau de la Generalitat i la Casa de la Ciutat, que emmarquen la Plaça de Sant Jaume, són el centre corporatiu de la ciutat. La història d'ambdós edificis condensa des d'avançat el segle XIV la història de la ciutat i la història dels canvis polítics del país català a partir del 1370.

La Plaça de Sant Jaume actual, on coincideixen els antics eixos de la ciutat romana, és fruit d'una urbanització efectuada entorn del 1823 per donar sortida a la plaça a la Casa de la Ciutat, enderrocant-se l'església de Sant Jaume, la Casa de la Batllia i l'església de Sant Miquel.

Si ens centrem en l'àrea que ens ocupa, concretament en la Plaça de Sant Miquel, l'urbanisme portat a terme en el segle XVIII amb la construcció d'edificis d'habitatges amb grans soterranis es va veure afectat l'any 1958 per la construcció del nou edifici d'oficines i serveis municipals de l'Ajuntament de Barcelona. Aquesta construcció va comportar l'enderrocament dels esmentats edificis.

Envolten aquest nucli central de la Barcelona històrica tres sectors o barris de remarcable entitat com són els barris de Sant Just i del Palau als sectors SE i S de l'antiga ciutat romana i el barri del Call al seu sector W.

El barri de Sant Just, que en termes genèrics va del Carrer de la Llibreteria i Baixada de la Presó al carrer del Correu Vell i dels carrers de la Ciutat i del Regomir a l'antiga muralla, comprèn un entrellat de vells carrerons que té com a centre l'església i placeta de Sant Just.

El Barri del Palau rep aquest nom de l'antic Palau Reial Menor o Palau de la Reina, situat entre els carrers d'Ataülf i dels Templers, i se situa al sud del barri de Sant Just, a partir de la Plaça de Sant Miquel, feta sobre les antigues termes romanes del vell palau, que li dona el nom, enderrocat el 1847 per ordre de la Comtessa de Sobradiel. A la part del carrer d'Avinyó i sectors propers hi ha notables edificis residencials del començament del segle XIX, ja que fou un sector preferit de l'alta societat de Barcelona d'aquell temps. Cap a la fi del segle però, es va anar degradant.

Entre els molts edificis que es podrien destacar d'aquest sector sobresurt el Palau dels Centelles o del Duc de Solferino, a la Baixada de Sant Miquel.

El Barri del Call és format per un sector rectangular entre el carrer del Call, que li dona el nom, el carrer de la Palla, el carrer del Bisbe i el carrer dels Banys Nous. El nom era el que rebia el barri jueu, instal·lat en aquest sector, el qual tingué el seu moment d'esplendor, tant des del punt de vista cultural com econòmic, entre els segles XI i XIV, fins a la seva destrucció el 1391.

4. ANTECEDENTS ARQUEOLÒGICS

En aquest indret de la ciutat romana es coneixia únicament l'existència d'un mosaic que va ser localitzat al enderrocar l'antiga església de Sant Miquel el segle passat.

El mosaic, que constituïa part. de l'església estava fet amb teselles blanques i negres que conformaven temes marins. Per aquest motiu es va interpretar com a part. d'un important conjunt termal, probablement el *tepidarium*, fet que corroborà més tard l'excavació de la part. central de la plaça.

De l'entorn immediat de la plaça, provenen els més rics mosaics localitzats fins ara a la ciutat, el de les "curses del circ", i el de les "tres gràcies", pertanyents a la *domus* que configuraven les *insulae* lindants amb el tram sud de la muralla.

El seu descobriment va ser conseqüència de l'àmplia reforma urbana que va patir aquest sector de la ciutat al segle XIX entre el Palau Reial Menor i el Convent de l'Ensenyança.

- 1ª intervenció (1960-1961)

L'excavació del solar que va constituir l'actual plaça es va iniciar l'any 1960 com a pas previ a l'edificació del nou edifici destinat a dependències de l'Ajuntament, va córrer a càrrec del Sr. Serra Ràfols. En aquesta excavació es van poder identificar dues *domus* separades per un carreró.

- 2ª intervenció (1968-1975)

En aquesta campanya es van identificar les restes d'un conjunt termal del qual ja es tenia notícia des del segle XIX.

Aquesta construcció ocupava, en part, la meitat NW de la plaça de Sant Miquel. Un antic carrer que coincideix amb l'actual Baixada de Sant Miquel, separa les termes d'una casa romana, parcialment destruïda en aixecar l'actual edifici de l'Ajuntament l'any 1960.

Foren descobertes altres sales de les termes que corresponien al *caldarium* i al *frigidarium* d'aquests banys públics de la colònia Barcino, relacionades amb l'edifici

públic erigit pels *Minicii Natalis* esmentat en una placa de marbre.

Com a resultats obtinguts en les diferents campanyes que es van anar succeint al llarg de quasi 8 anys, van ser posats al descobert 3 elements ben diferenciats de l'estructura urbana romana.

1. Localització al sector NW de la plaça d'algunes dependències d'un edifici termal que en el seu origen deuria ocupar també el solar on avui es troba situat l'Ajuntament i els habitatges que limiten amb el carrer Ferran i el carrer Avinyó.
2. Descoberta d'un carrer "*cardo minor*" que coincideix en quant al seu traçat, amb els actuals Baixada de Sant Miquel i Font de Sant Miquel.
3. Existència d'un edifici privat *-domus-*, de la que només va ser excavada una petita part. corresponent a la façana i habitacions que delimitaven amb el carrer i les termes.

- 3ª intervenció (1989)

A uns 4 metres de profunditat es va arribar al nivell d'ocupació romana. A aquesta cota va ser descoberta una altra part de les restes d'una de les *domus*, delimitada per les seves façanes NW i SW. Aquesta construcció s'inseria perfectament dins la trama i estructura urbana de l'antiga colònia.

5. MOTIU DE LA INTERVENCIÓ I METODOLOGIA

Arrel de les obres efectuades per l'empresa COPISA, per tal de col·locar dos punts de llum a la Plaça Sant Miquel, es va creure necessari fer un seguiment arqueològic amb l'objectiu de documentar les possibles restes arqueològiques que es poguessin conservar. Així doncs, l'objectiu principal de l'actuació consistia en identificar qualsevol vestigi arqueològic existent donada la presència de les termes i d'una domus romanes en el subsòl de la plaça.

Aquest projecte preveia l'obertura de dues cates. La primera cata es va realitzar en el recinte de la plaça davant del carrer del Pas de l'Ensenyança, i la segona a pocs metres del nou edifici d'oficines de l'Ajuntament, entre els carrers Font de Sant Miquel i carrer dels Templers.

La present intervenció preveia l'obertura del subsòl mitjançant dues cates. Per la realització d'aquestes es va escollir un procediment mecànic, treballant primerament amb martell pneumàtic per trencar l'asfalt del carrer i delimitar la zona a rebaixar i seguidament amb la utilització d'una bobcat amb cullera de 60 centímetres per l'extracció de la terra.

La metodologia arqueològica aplicada ha estat la basada en el mètode de registre utilitzat per E.C. Harris (1979) i per A. Carandini (1981). Es tracta de registrar objectivament els elements construïts i estrats que s'identifiquen, realitzant una numeració correlativa d'aquests, sota el nom d'Unitat Estratigràfica" (U.E.) que individualitza els uns del altres. Cada U.E es registra en una fitxa on s'indica la ubicació en el jaciment, les seves característiques físiques, i la posició física respecte a les altres unitats estratigràfiques amb les que es relaciona.

Aquest mètode també inclou la realització de material gràfic, compost per plantes i seccions i la documentació fotogràfica dels treballs realitzats.

6. DESCRIPCIÓ DELS TREBALLS REALITZATS

El dia 20 de febrer de 2002 van començar les tasques de reforç de l'enllumenat del recinte de la Plaça de Sant Miquel a partir de la col·locació de dos nous punts de llum. Aquest projecte preveia l'obertura de dues cates que haurien d'assolir una profunditat de 2 metres. Aquests treballs es van estendre fins al dia 21 del mateix mes.

La Cata 1, amb una llargada de 1,50 m. i una amplada de 1'50 m., té una fondària de 2 m. En aquesta cata hem documentar 3 unitats estratigràfiques.

El primer estrat (U.E. 101) està format per l'asfalt del carrer i la capa de preparació per sota d'aquest que presenta una potència de 15 cm (cota 11,85 m. s.n.m.). El segon estrat (U.E 102) es tracta d'un nivell d'aportació format per sauló barrejat amb un sediment de color marró clar i amb restes de material constructiu contemporani. Aquest presenta una potència de 1'05 m (cota 11,70 m. s.n.m.). L'últim estrat (U.E.103) està format per un sediment d'argiles de color marró fosc amb escassa presència de material arqueològic. Han estat localitzats 6 fragments ceràmics i un fragment de vidre. Només hem pogut donar atribució cronològica a dos elements, que correspondrien al segle XV. Aquest últim nivell té una potencia de 80 cm. (cota 10,65 m. s.n.m.).

La Cata 2 presenta una amplada màxima de 1'80 m. i una llargada de 2,50 m. amb una fondària que no supera 1,25 m.

.Pel que respecta a l'estratigrafia, hem pogut documentar una primera capa (U.E. 101) que correspon a l'asfalt que cobriria tot el terra de la plaça. La potència és igualment de 15 cm. (cota 11,90 m. s.n.m.).

Per sota trobem la U.E. 203. Aquest estrat apareix format per un sediment de color marró clar barrejat amb sauló. Sembla ser que aquest sector ja havia estat obert anteriorment i que aquest nivell seria fruit de l'abocament de terres per tal de tornar a colmar la rasa. Aquest fet constataria la presència en aquesta cata de material

arqueològic que abarcaria una cronologia bastant àmplia. Han aparegut 5 fragments ceràmics de cronologies compreses entre el s. IV i el s. XVII.

Aquesta segona cata ha permès descobrir part dels dos perfils –NE/SW- d'un mur (U.E. 205) que es troba a 72 cm del nivell del carrer (cota 11,18 m. s.n.m.), amb una amplada de 50 cm. i una llargada de 1,80 m. (amplada de la cata) i una profunditat de 53 cm. sense que haguem arribat a la base. Aquest apareix bastit amb carreus de diferents mides, units amb morter de calç blanc, formant filades irregulars. La cronologia d'aquest no ha pogut ser definida.

A uns 80 cm., dins de la mateixa cata hem documentat un altre mur que presenta el perfil NE (U.E. 206). La part visible té una amplada d'uns 70 cm. -la resta del mur es troba per sota del paviment de la plaça-, la llargada és de 1,80 m. (amplada de la cata) i la profunditat de 85 m. (cota 11,51 m. s.n.m.) sense que hagi estat trobada la base. Aquest va ser localitzat a uns 40 cm. del nivell del paviment del carrer (cota 11,90 m. s.n.m.)

Aquest mur format per pedres i maons de diferents mesures lligades amb morter de calç blanc força endurit, formant filades irregulars, es troba bastant malmès. Aquest ha estat interpretat com l'antiga alineació de cases del s.XVIII-XIX, enderrocades l'any 1960 per tal de construir la plaça i l'edifici d'oficines de l'Ajuntament.

7. REPERTORI ESTATIGRÀFIC

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE :101
Sector: Plaça Sant Miquel. Cata 1/Cata 2		Fase:	Cronologia: s. XX.	
DEFINICIÓ :	Nivell d'us			
DESCRIPCIÓ :	Paviment del carrer format per asfalt i capa de preparació de formigó per sota d'aquest amb una potència de 15 cm. Aquest paviment cobreix tota la plaça.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	102	Es cobert per	
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica				UE : 102
Sector: Plaça Sant Miquel. Cata 1		Fase:	Cronologia: s.XX	
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació			
DESCRIPCIÓ :	Rebliment compost per sauló barrejat amb sediment de color marró clar i textura molt solta amb presència de material constructiu contemporani. Presenta una potència de 1,05 m.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a		Equivalent a	
	Rebleix a		Es reblert per	
	Cobreix a	103	Es cobert per	101
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 103	
Sector: Plaça Sant Miquel Cata 1		Fase:	Cronologia: Indeterminada
DEFINICIÓ :	Estrat		
DESCRIPCIÓ :	Nivell format per argiles de color marró fosc de consistència compacta amb escasa presència de material arqueològic i amb una potència aproximada de 80 cm.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a	Es reblert per	
	Cobreix a	Es cobert per	102
	Talla a	Tallat per	
	Es recolza a	Se li recolza	
	S'entrega a	Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE :203		
Sector: Plaça Sant Miquel Cata 2		Fase:	Cronologia: s.XX	
DEFINICIÓ :	Nivell d'aportació			
DESCRIPCIÓ :	Estrat format per sediment de color marró clar de textura molt solta barrejat amb sauló i amb una potència aproximada de 1,25 m. Escasa presència de material amb una cronologia compresa entre el s. IV i el s.XVII, fruit d'un abocament de terres per tal de colmar la cata oberta anteriorment.			
MATERIAL DIRECTOR :				
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a		
	Rebleix a	Es reblert per		
	Cobreix a	205, 206	Es cobert per	101
	Talla a		Tallat per	
	Es recolza a		Se li recolza	
	S'entrega a		Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 205	
Sector: Plaça Sant Miquel. Cata 2	Fase:	Cronologia: Indeterminada	
DEFINICIÓ :	Estructura		
DESCRIPCIÓ :	Mur. Bastit amb carreus de diferents mides i maons, units amb morter de calç blanc, formant filades irregulars. Presenta una amplada de 50 cm., una llargada de 1,80 m. i una profunditat de 53 cm. Sense que haguem pogut arribar a la base d'aquest.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a	Es reblert per	
	Cobreix a	Es cobert per	203
	Talla a	Tallat per	
	Es recolza a	Se li recolza	
	S'entrega a	Se li entrega	

Fitxa d'Unitat Estratigràfica		UE : 206	
Sector: Plaça Sant Miquel Cata 2	Fase:	Cronologia: s. XVIII-XIX	
DEFINICIÓ :	Estructura		
DESCRIPCIÓ :	Mur. Format per pedres de diferents mesures lligades amb morter de calç blanc força endurit formant filades irregulars. Amb una amplada d'uns 45 cm., llargada de 1,80 m. i una fondària de 1,10 sense que haguem trobat la base, ha estat interpretat com una de les parets de l'antiga alineació de cases dels segles XVIII-XIX, enderrocades l'any 1960.		
MATERIAL DIRECTOR :			
SEQÜÈNCIA FÍSICA :	Igual a	Equivalent a	
	Rebleix a	Es reblert per	
	Cobreix a	Es cobert per	203
	Talla a	Tallat per	
	Es recolza a	Se li recolza	
	S'entrega a	Se li entrega	

8. CONCLUSIONS

Arrel de les obres d'arranjament de la plaça Sant Miquel i per tal de reforçar l'enllumenat de la plaça, l'empresa COPISA, per encàrrec de FOMENT DE CIUTAT VELLA, va practicar dues cates per tal d'instal·lar dos nous punts de llum.

L'actual intervenció estava dirigida a l'avaluació arqueològica del terreny. El resultat un cop realitzat el control de les dues cates ha estat el següent:

- pel que respecte a la Cata 1, aquesta ha pogut assolir la profunditat necessària –2 metres- que es preveia en el projecte, ja que no ha estat localitzada cap estructura arqueològica. Aquest rebaix ens ha aportat únicament dos nivells.: un primer estrat format per l'aportació de terres i material constructiu contemporani amb una potència de 1,05 m. , i un segon nivell intacte que ens ha donat escàs material arqueològic del qual només hem pogut determinar dos fragments ceràmics corresponents al s. XV. Aquest presenta un potència de 80 cm.

- la Cata 2 només ha pogut assolir una fondària de 1,25 m. donada la presència de dues estructures arqueològiques. Cal destacar l'absència d'estratigrafia en aquest segon rebaix ja que l'únic estrat documentat correspondria a l'aportació de terres fruit d'una anterior apertura d'aquest sector concret de la plaça. Aquest fet ens porta a considerar descontextualitzat l'escàs material aparegut, el qual abasta una àmplia cronologia que aniria des del s.IV al s.XVII. Les estructures aparegudes son dos murs que formarien part. de l'estructura interna dels antics edificis de la plaça. Cal dir que aquestes descobertes només s'han pogut documentar en el reduït espai interior de la cata la qual amida 1,80 m. d'ample per 2'50 m. de llargada amb una fondària de 1,25 m. sense que haguem pogut arribar a la seva base. Aquest fet no ens ha permès obtenir una visió àmplia del context històric en que es troben les restes.

El mur U.E 206 ha pogut ser interpretat, a partir de la tècnica constructiva emprada, com una de les parets d'un edifici del s.XVIII-XIX enderrocat a l'hora de dur a terme el nou edifici de l'Ajuntament l'any 1960. D'altra banda, en el cas de l'altre mur aparegut (U.E. 205), la tècnica constructiva no ens ha permès donar atribució cronològica, juntament a la manca d'estratigrafia i de material associat a l'estructura.

Cal concloure esmentant que malgrat la intervenció únicament hem pogut documentar una estructura arqueològica corresponent a la última fase d'ocupació de la plaça. No hem pogut localitzar cap resta corresponent a estructures que possiblement es trobarien en el subsòl i que han estat documentades en excavacions anteriors. La informació extreta durant tres campanyes d'excavació reflexa la conformació d'un espai que estaria ocupat, en època romana, per dues *domus*, separades per un petit carreró central, i per algunes dependències d'un edifici termal. Una altra fase s'emmarcaria dins l'època medieval i moderna, amb la presència de sitges i pous, i finalment una última fase d'ocupació que correspondria als segles XVIII-XIX representada per les restes constructives que foren enderrocades en edificar-se les noves dependències de l'Ajuntament als anys 60.

Així doncs, caldrà esperar futures intervencions que aportin noves dades per poder avançar en la història d'aquest barri i de la ciutat.

9. BIBLIOGRAFIA

CIRICI, A. 1971: *Barcelona pam a pam*. Editorial Teide. Barcelona.

DDAA. 1982: Gran geografia comarcal de Catalunya. Introducció. Barcelona, Baix Llobregat. *Enciclopèdia Catalana* . Barcelona.

DDAA. 1992: La ciutat consolidada (segles XIV-XV). *Història de Barcelona*. Vol III. Barcelona.

DDAA. 1999: Els barris de Barcelona. Vol I. Ciutat vella i l'Eixample. *Enciclopèdia Catalana* . Barcelona.

DURAN I SANPERE, A. 1972: *Barcelona i la seva història*. Vol I. Barcelona.

FABRE, J., HUERTAS, J. 1977: *Tots els barris de Barcelona. l'Eixample i la Barcelona Vella*. Volum V. Edicions 62. Barcelona.

HARRIS, E.C. 1979: *Principios de estratigrafía arqueológica*. Editorial crítica. Barcelona.

VILA, J.M. 1998: Memòria dels sondeigs arqueològics realitzats a la Plaça Sant Miquel de Barcelona.

ANNEX

- DOCUMENTACIÓ FOTOGRÀFICA

- F.1-** Vista general de la Plaça Sant Miquel
- F.2-** Cata 1. Aixecament de l'asfalt
- F.3-** Cata 1. Procés de treball
- F.4-** Cata 1. U.E. 102
- F.5-** Cata 1. Final
- F.6-** Cata 1. Final
- F.7-** Cata 2. Procés de treball. U.E. 205
- F.8-** Cata 2. Final. Murs (U.E. 205 U.E. 206)
- F.9-** Cata 2. Final. Murs (U.E.205 U.E. 206)

- PLANIMETRIA

Fig. 1- Planta Cata 2. (U.E. 205, 206)

Fig. 2- Secció NW-SE Cata 2. (U.E. 205, 206)

Fig. 3- Plànol urbanístic de la Plaça Sant Miquel amb les cates realitzades

INVENTARI DEL MATERIAL ARQUEOLÒGIC

UE	AREA	SECTOR	ÀMBIT	NÚM	FRAGMENTS	CODI	FORMA	TIPOLOGIA	TÈCNICA	PASTA	DECORACIÓ E	DECORACIÓ I	ACABAT E	ACABAT I	CRONOLOGIA	OBSERVACIONS	RESTAURACIÓ	FOTOGRAFIA	DIBUIX	MAGATZEM
203	Cata 2				1	14201	PAT		TO	AO	PI	PI	VI	VI	S.XVII					Z. Franca
203	Cata 2				1	14103	PAT		TO	AO	-	PI	VI	VI	S.XVI/XVII					Z. Franca
203	Cata 2				1	14003	MOR		TO	AO	-	-	VI	VI	INDET.					Z. Franca
203	Cata 2				2	14002	FIN		TO	AO	-	-	-	-	INDET.					Z. Franca
203	Cata 2				1	13312	FIN		TO	AO	-	-	EN	-	S.IV-VII					Z. Franca
103	Cata 1				1	14003	GIB		TO	AO	-	-	-	VI	INDET.					Z. Franca
103	Cata 1				3	14103	FIN		TO	AO	-	-	-	VI	INDET.					Z. Franca
103	Cata 1				2	14102	PAT		TO	AO	-	PI	VI	-	S.XV					Z. Franca
103	Cata 1				2	14102	FIN		TO	AO	-	PI	VI	-	S.XV					Z. Franca
103	Cata 1				1	50029	-		-	-	-	-	-	-	INDET.					Z. Franca
103	Cata 1				1	50037	-		-	-	-	-	VI	-	INDET.	Vid. Blanc				Z. Franca
103	Cata 1				3	30000	VIN		ND	-	-	-	-	-	INDET.					Z. Franca